

В статье раскрываются педагогические условия формирования морального сознания студентов высших педагогических учебных заведений, определяются критерии и уровни развития их морального сознания.

Ключевые слова: моральное сознание, уровни развития морального сознания, моральное воспитание, моральная дилемма, формирование.

In the article the pedagogical conditions of students' moral consciousness formation are being considered; the essence, parameters and levels of moral consciousness development of higher pedagogical educational establishments are being determined.

Key words: moral consciousness, the levels of moral consciousness development, moral education, a moral dilemma, formation.

УДК 378.147.091.313

Б.В. Адабашев, М.Ю. Кадемія
м. Вінниця, Україна

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Постановка проблеми. Перехід до інформаційного суспільства зумовив відповідні соціокультурні зміни, значне збільшення обсягу інформації, стрімкий розвиток інформаційних технологій. Інформація нині є найважливішим ресурсом життєдіяльності суспільства.

Відповідно до цього висувуються якісно нові вимоги до людини, відповідно і до системи освіти. Освіта має відповідати динамічним змінам у соціумі, стрімкому розвитку інформаційних технологій. Відбувається перехід від ідеї «Освіта — на все життя» до ідеї «Освіта впродовж усього життя». Отже, мета сучасної освіти — навчити людину жити в світі динамічному, що постійно змінюється, розвиваючись постійно, підвищувати власну кваліфікацію, освоюючи нові технології і сфери діяльності. Важливою вимогою нині є здатність розв'язувати виниклі життєві та професійні проблеми на основі набутих знань і досвіду. Відповідні вимоги мають місце щодо підготовки майбутніх учителів. Актуальним є питання побудови навчального процесу з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності. Нині студент педагогічного ВНЗ повинен вміти діяти не лише в умовах, заданих алгоритмічними ситуаціями, а й в умовах невизначеності, змінних і оновлених потоків різного роду інформації та зміни рішень. Основним завданням є — навчити майбутнього фахівця самостійному баченню проблеми і знаходженню шляхів їх розв'язання. В розв'язанні цих проблем важливу роль відіграє контекст самої проблеми.

Отже, сучасні освітні технології мають бути спрямованими на формування оптимальних рішень конкретної проблеми в контексті майбутньої професійної діяльності. Це є актуальною проблемою в модернізації підготовки компетентного вчителя.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі модернізації професійної підготовки вчителів у сучасних умовах присвячені дослідження Р. Гуревича, І. Зязюна, В. Кременя, М. Лапчика, І. Лернера, Н. Ничкало, М. Сичова, М. Скаткіна, М. Шахмаєва та ін. Використання ІКТ у професійній підготовці майбутніх учителів досліджували В. Биков, М. Бухаркіна, І. Захарова, М. Жалдака, Н. Морзе, Є. Полат, О. Співаковський та ін.

Мета статті полягає в розгляді проблеми модернізації професійної підготовки майбутніх учителів в умовах інформаційного суспільства та використання сучасних ІКТ у професійній підготовці під час навчання в університеті.

Виклад основного матеріалу. Нині освіта в інформаційному суспільстві набуває нової якості завдяки наявності інформаційно-освітнього простору і технологій роботи з інформацією, що створює необмежені можливості для кожної людини в плані одержання інформації в тому обсязі, який необхідний їй для саморозвитку і самовдосконалення [4].

Сучасна система освіти орієнтована на вироблення вмінь студентів в сфері виділення сутності, головної складової інформації, що має бути засвоєна. Але в більшості випадків університети не формують відповідних навичок.

Як свідчить власний тривалий досвід роботи, в більшості студентів низький рівень мотивації навчання і традиційні технології навчання не можуть розв'язати цю проблему.

В сучасних умовах студенти в своїй життєдіяльності опираються не тільки на інформацію, що одержують в освітньому просторі, а й на інформацію, котру вони одержують у сфері спілкування з електронними засобами інформації. Такі засоби мають значно більший вплив на підвищення мотивації навчання.

Отже, сучасні освітні технології мають розв'язувати такі завдання:

- допомога студентам орієнтуватися у формах і змісті інформації в професійному контексті;
- забезпечувати суб'єктну позицію студентів у процесі оволодіння знаннями та інтерактивною взаємодією з інформаційно-освітнім простором;
- розвивати критичне відношення до інформації щодо забезпечення роботи з нею, що необхідна в процесі розв'язання навчальних задач і виконання інших завдань;
- сформувати критичне ставлення не тільки до одержаних результатів, продукту діяльності, а й процесу досягнення мети.

Нині однією з найбільш ефективних технологій, що дозволяє розв'язувати вище зазначені питання є проектна технологія навчання. Ця технологія передбачає активну практичну діяльність студентів зі створення реального продукту проекту на основі власного задуму і самостійно поставлених цілей і задач.

Використання проектною технології дозволяє здійснювати навчальний процес в умовах, що максимально наближені до реальної професійної діяльності. Ця технологія дозволяє викладачу формувати різні професійні ситуації, наповнювати їх предметним змістом з урахуванням специфіки предмету, що викладається.

Проектна технологія передбачає послідовне виконання п'яти етапів:

- пошуковий (вибір теми і проблеми проекту);
- аналітичний (аналіз вихідних даних, інформації, плану дій);
- практичний (виконання запланованого плану дій, моніторингу якості);
- презентаційний (презентація проекту, представлення проектного продукту);
- контролюючий (аналіз виконання проекту) [3].

Використання в навчальному процесі ІКТ зумовило появу телекомунікаційних проектів. Основною специфічною особливістю телекомунікаційного проекту є його міжпредметність. Успіх телекомунікаційного проекту залежить від ефективності підготовчої роботи, що виконують учителі й учні, від того, чи правильно обрана методика організації діяльності учнів та їхній психологічний настрій.

Як зазначає Є. Полат, під навчальним телекомунікаційним проектом розуміється спільна навчально-пізнавальна, дослідницька, творча або ігрова діяльність учасників-партнерів, організована на основі комп'ютерної телекомунікації, що має спільну проблему, мету, узгоджені методи і способи розв'язання проблеми, спрямованої на досягнення спільного результату [3, с. 204].

Іншою перспективною проектною технологією організації навчального процесу є Веб-квест.

Освітнім Веб-квестом (quest — від англ. — пошук, шукати) називають сайт в Інтернеті, присвячений певній темі, що складається з декількох пов'язаних єдиною сюжетною лінією розділів, насичених посиланнями на інші ресурси Інтернет.

Веб-квест (Webquest) в педагогіці — проблемне завдання із елементами рольової гри, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси мережі Інтернет. Розробниками Веб-квеста як навчального завдання є американські професори Берні Додж і Том Марч <http://ozline.com/learning/index.htm>.

Веб-квест — це формат заняття із орієнтацією на розвиток пізнавальної, дослідницької діяльності студентів. Основна частина інформації одержується з ресурсів Інтернет.

Веб-квест є новим засобом використання технологій Інтернет і рольової гри з метою створення заняття, орієнтованого на студентів, залучених у навчальний процес, який заохочує їхнє критичне мислення.

Веб-квест — це **гра і навчання**. Перш за все, гарний Веб-квест зробить процес навчання набагато цікавішим і для учня, і для студента, і для викладача. Також Веб-квест розвиває критичне і творче мислення, переводячи увагу учнів, студентів з глобального на місцевий рівень.

Мотивація студентів до безперервного навчання впродовж усього життя дуже важлива для навчання майбутнього педагога, а тому необхідно брати до уваги нові сучасні можливості пізнання світу. Веб-квест — це унікальна можливість використання Всесвітньої мережі для навчання. Веб-квест — це найцікавіші автентичні завдання і рольові ігри в один і той самий час. Граючи роль, студенти вчаться дивитися на проблему з різних точок зору.

Веб-квест **дозволяє студентам робити відкриття**, а не просто засвоювати інформацію. Веб-квест може завести студентів у будь-яке місце в світі, допомогти їм стати творчими дослідниками. Крім того, Веб-квест дозволяє досліджувати проблему більш глибоко, і таким чином, він ідеальний для студентів будь-якого рівня. Він чудово **підходить для навчання в команді**, підвищує впевненість у своїх силах, сприяє підвищенню інтересів і розвиває самооцінку студентів. Все це сприяє формуванню комунікативної компетенції майбутнього педагога.

Гуманітарна технологія Веб-квест має певну структуру з ключовими елементами:

Розглянемо кожний із цих елементів.

1. Вступ — короткий опис теми Веб-квеста.

Мета цього розділу — представити студентам Веб-квест, зацікавити їх. Вступ містить питання, над розв'язанням яких зосередяться студенти. У вступі можуть бути описані головні ролі учасників або сценарій квеста, попередній план роботи, огляд усього квеста, вказані початкові вимоги до вмінь і навичок.

2. Завдання — формулювання проблемного завдання й опис форми представлення кінцевого результату.

Зміст:

- низка запитань, на які потрібно знайти відповіді;
- проблема, що потрібно вирішити;
- позиція, котра має бути захищена;
- будь-яка інша діяльність, спрямована на досягнення результатів роботи.

3. Процес (порядок роботи) — опис послідовності дій, ролей і ресурсів, необхідних для

виконання завдання (посилання на Інтернет-ресурси і будь-які інші джерела інформації), а також допоміжні матеріали (приклади, шаблони, таблиці, бланки, інструкції й т. ін.), що дозволяють ефективніше організувати роботу над Веб-квестом, методичні рекомендації для викладачів, студентів, які будуть використовуватися у Веб-квесті.

Завдання — описати процедуру роботи, яку необхідно виконати студентам у процесі самостійного виконання завдання (етапи).

4. Ролі — у цьому розділі містяться вказівки, як саме студенти будуть виконувати завдання.

Далі йде знайомство з порядком роботи, в якому уточнюється мета і завдання Веб-квеста, розподіляються ролі в команді (якщо дослідження групове), планується діяльність групи, надається і створюється навчальний продукт, формулюються висновки, після завершення виконання Веб-квеста оцінюється внесок кожного учасника групи, наводиться результат спільної діяльності.

5. Джерела (посилання) — посилання на ресурси, що були використані для створення Веб-квеста.

6. Критерії оцінювання — опис критеріїв і параметрів оцінки виконання Веб-квесту, які представляються у вигляді бланку оцінки. Критерії оцінки залежать від типу навчальних завдань, що вирішуються у Веб-квесті.

Завдання: чітко описати критерії і параметри оцінки виконання Веб-квеста. Критерії оцінки залежать від типу навчальних завдань, які розв'язуються у Веб-квесті.

7. Підсумок — короткий опис того, чому зможуть навчитися студенти, виконавши цей Веб-квест.

Завдання — підвести підсумки дослідження, можливо, накреслити шляхи подальшої самостійної роботи.

Інтеграція технологій Блог та Веб-квест зумовили появу технології Блог-квест.

Вікіпедія наводить таке визначення: Блог (англ. blog від web log) — це Інтернет журнал подій, Інтернет-щоденник, основний зміст якого — регулярне додавання записів, що містять текст, зображення або мультимедіа. Або Блог — тип Веб-сайту, основний зміст якого — записи (текст, зображення, посилання, мультимедіа), що додаються регулярно й мають назву «пости». Пости публікують на такому сайті в зворотньому порядку.

Блог-технологія дозволяє, не маючи спеціальних знань, здійснювати швидко і доступну публікацію в Інтернеті різних даних, зазвичай хронологічно впорядкованих, організувати віртуальні спільноти для інтерактивного спілкування користувачів.

Отже, інтеграція технології Блогу і Веб-квесту, тобто технологія Блог-квест, надає можливість здійснювати спілкування, обговорення, висунення та захист власних пропозицій у проекті, що розглядається.

Розвиток проектних технологій навчання, їхня інтеграція з ІКТ, поява технологій Веб-квест і Блог-квест, значно впливають на формування наукових компетенцій в учнів і студентів, що є однією з актуальних проблем нинішньої освіти.

Розвиток інтегрованих технологій Веб-квест, а також блогів сприяв появі технології Блог-квест (Німеччина), що лише починає розвиватися і використовуватися в освіті на всіх її рівнях і потребує подальшого опрацювання.

Виокремимо п'ять основних компетенцій, що формуються в процесі виконання Веб-квестів:

1. Технічна компетенція, що формується під час роботи з науковими системами, зокрема роботою в чаті, E-mail, Mailing-Listen та ін., Веб 2.0 — блоги, картинна галерея також сприяють роботі з Веб-квестом.

2. Культурологічна компетенція формується в процесі знайомства з визначними подіями, датами, культурами, міжкультурним характером, що відкривається в процесі спілкування і мандрівок у всесвітньому просторі (WWW). Розміщення напрацьованих матеріалів у WWW, культурного кодексу, презентацій з виконаними розробками також сприятиме формуванню культурологічної компетенції.

3. Соціальна компетенція — формується в процесі спілкування E-mail, Newsgroups, або Mailing-Listen.

Такі соціальні сервіси, як Facebook, Chat сприятимуть виконанню Веб-квеста.

4. Комунікативна компетенція формується в процесі здійснення асинхронного і синхронного спілкування в мережі. Зрозуміло, що не всі та не завжди мають змогу одночасно спілкуватися, працювати, тому використовується асинхронне спілкування — E-mail.

У випадку, коли є можливість працювати одночасно в установленій час, використовується синхронна форма спілкування і робота в Chat (Chatroom).

5. Рефлексивна компетенція – представлення «Kosten-Nutzen-Analyse» власних Network-Aktivitat-betrachen та захист власної точки зору.

Іншою технологією, що дозволяє ефективно організувати навчальний процес в університеті є технологія аналізу конкретних ситуацій (case study). Особливістю цієї технології є створення проблемних ситуацій на основі фактів з реального життя. Педагогічний потенціал case study значно більший, ніж у традиційних технологіях навчання. Викладач і студент постійно взаємодіють. Наявність в структурі кейс-методу суперечок, дискусій, аргументації сприяє формуванню навичок спілкування, пошуку шляхів розв'язання проблеми.

Технологія case study орієнтована на розвиток у студентів критичного мислення, застосування теоретичних знань в конкретній проблемній ситуації. Використання цієї технології ставить студента в ситуацію необхідності вибору шляхів розв'язання проблеми, розвиває здібність формувати і висловлювати свої думки, приймати інші пропозиції, аргументувати власні.

Тенденцією сучасної освіти є її орієнтація на використання мережі Інтернет. Особливої уваги заслуговують сервіси мережі Інтернет, що базуються на технологічній платформі Веб 2.0. В основі Веб 2.0 лежать не ресурси, а користувачі, їхні знання і взаємодія. Веб-документи стають Веб-додатками, а Інтернет – послугою.

Веб-додатки — додатки, функціональні можливості яких забезпечуються сервером і доставляються користувачам мережею.

Разом з Веб 2.0 використовуються нові способи комунікації:

– Вікі-системи — гіпертекстові середовища (Веб-сайти) для збирання та структурування письмових відомостей багаточисельними авторами за допомогою самого середовища.

– Системи спільного створення і редагування контенту. Наприклад, GoogleDocs, GoogleWave та ін., забезпечуючи можливість спільного одночасного доступу до документів, роботу з ними та їхнє обговорення.

– RSS — сімейство XML-форматів, що використовуються для опису стрічки новин, анонсів статей, змін у блогах та ін.

– Вебінар — он-лайн семінар, лекція, курс, презентація, що організовані за допомогою Веб-технологій з максимальним забезпеченням доставки контенту до користувачів.

Усі зазначені технології в процесі їхнього використання, сприяють формуванню мережових тематичних співтовариств та їхньому зростанню.

Висновок. Використання сервісів мережі Інтернет у навчальному процесі сприяє значному підвищенню мотивації навчання студентів, їхньому професійному зростанню, набуттю навичок комунікативного спілкування та ін.

Отже, зміни, що нині відбуваються в суспільстві, визначають тенденції розвитку професійної освіти. Освітній процес сучасного університету потребує нині оновлення технологій навчання студентів. Сучасні освітні технології мають враховувати вимоги, що висуваються суспільством до людини; здійснювати підготовку майбутніх учителів у професійному контексті з урахуванням розвитку сучасних Інтернет-технологій.

Література:

1. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Р. С. Гуревича. – Вінниця : ТОВ фірма «планер», 2012. – 348 с.
2. Кадемія М. Ю. Веб-квест у професійній підготовці вчителя : М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. – 147 с.
3. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учебное пособие для студ. пед. вузов и системы повышения квалиф. пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А. Е. Петров ; под ред. Е. С. Полат. – М. : Издательский центр «Академия», 2005. – 272 с.
4. Чекалева Н. В. Междисциплинарная стратегия выбора гуманитарных технологий в подготовке магистра образования : методическое пособие / [Ю. Б. Дроботенко, Н. А. Дука, Н. С. Макарова, С. В. Никитина и др.] ; под общей ред. Н. В. Чекалевой. – СПб, 2012. – 126 с.
5. Хуторской А. В. Современная дидактика : учеб. пос., 2-е изд., перераб. / А. В. Хуторской. – М. : Высш. шк., 2007. – 639 с.

У статті розглянута проблема модернізації професійної підготовки майбутніх учителів в умовах інформаційного суспільства. Використання сучасних інформаційних технологій в підвищенні мотивації навчання студентів в університеті, формування їх професійних якостей в контексті майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: Веб-технології, інформаційно-комунікаційні технології, модернізація освіти, проектні технології навчання, професійна підготовка.

В статье рассматривается проблема модернизации профессиональной подготовки будущих учителей в условиях информационного общества. Использование современных информационных технологий в повышении мотивации обучения студентов в университете, формирование их профессиональных качеств в контексте будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: Веб-квест, информационно-коммуникационные технологии, модернизация образования, проектные технологии обучения, профессиональная подготовка.

The future teachers' professional training modernization problem in information-oriented society conditions and the use of modern IT in students' education motivation improvement in the university, their professional qualities in the future professional activity context has been considered in the article.

Key words: Web technologies, informative-communicative technologies. Education modernization, education project technologies, professional training.

УДК 37.064.2:37.04

Ю.О. Бардашевська
м. Вінниця, Україна

ПРОБЛЕМА ОСОБИСТОСТІ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ВЗАЄМОДІЇ

Постановка проблеми. Сучасний період увійде в історію як час ще небувалого стану глобальної взаємодії та взаємозалежності. За цих умов особливої ваги набуває можливість порозуміння як на індивідуальному, міжособистісному, так і загальному рівні спільнот різних верств країни. На цей час у період загострення політичних зіткнень і соціальних вимог, міжнаціонального непорозуміння, що відбувається в Україні з кінця 2013 року і триває досі, проблема взаємопорозуміння, конструктивного діалогу, гуманістичної взаємодії міжособистісного, міжнаціонального і ширше — міжнародного — характеру, стає визначальною серед багатьох складних і важливих проблем освіти взагалі та педагогічної зокрема.

Прагнення українського суспільства ввійти в Європейську співдружність означає насамперед бути на рівні європейської культури, яка має гуманістичну основу — зберегти у своїх глибинах, у своїй науці й розумінні цінність людини як творця та носія культури, а також усі культури людства — як нині існуючі, так і ті, що існували раніше. Отже, бажаючи того чи ні,